

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català

Informe del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català sobre l'expedient de declaració de **bé cultural d'interès nacional – Lloc històric i Zona arqueològica a favor de la Cova Hospital de Santa Llúcia a la Bisbal de Montsant (Baix Empordà) i de la delimitació del seu entorn de protecció**

L'element objecte d'aquest expedient de declaració com a bé cultural d'interès nacional, en la categoria de Lloc històric i Zona arqueològica, és la localització anomenada Cova Hospital de Santa Llúcia, situada a un kilòmetre al nord-oest del municipi de la Bisbal de Montsant, a la comarca del Priorat.

Es tracta d'una gran balma d'uns 60 metres d'amplada, 17 metres de fons, de secció semicircular, i una alçada màxima de 10 metres. L'interior es divideix en tres nivells, separats per murs de maçoneria i comunicats entre si per la mateixa pendent de la rampa o per un tram d'escales. L'obertura mira cap a al paisatge natural que l'envolta, específicament cap a un torrent, que en direcció sud s'uneix al barranc de les Coves Voltades.

La Cova Hospital de Santa Llúcia destaca pel seu elevat valor històric i memorial, en haver acollit, durant la Guerra Civil espanyola, un hospital de campanya republicà vinculat al front de l'Ebre. Aquest espai, on actuaren tant personal mèdic com Brigadistes Internacionals, esdevé un testimoni excepcional de la rereguarda sanitària i de les xarxes de suport entre població civil i combatents.

Malgrat les condicions precàries, s'hi aplicaren pràctiques mèdiques innovadores, com transfusions de sang directes i sistemes de triatge eficients, que reflecteixen l'organització i la capacitat de resposta en un context bèl·lic. Amb l'avenç de les tropes franquistes, les instal·lacions van ser desmantellades i l'indret quedà en l'oblit fins al seu redescobriments als anys vuitanta, a partir de l'impuls de la comunitat local i la recerca històrica, amb aportacions destacades com les de la historiadora Àngela Jackson o l'activisme d'Enric Masip Gorgori i l'associació No jubilem la memòria.

La seva ubicació en un entorn natural singular, actualment reconegut dins la xarxa d'"Espais de Memòria" pel Memorial Democràtic i el Parc Natural de Montsant, reforça la necessitat de protegir-lo com a Bé Cultural d'Interès Nacional, tant per la seva significació històrica com pel seu valor testimonial, pedagògic i simbòlic.

La proposta es fonamenta en el valor històric, social i simbòlic d'aquest espai, que durant la Guerra Civil espanyola fou habilitat com a hospital de campanya de l'exèrcit republicà per a l'atenció dels ferits procedents del front de l'Ebre. L'indret conserva evidències materials i memòria documentada de la seva funció sanitària, amb participació de Brigadistes Internacionals, així com del paper actiu de la població local. Aquestes circumstàncies li confereixen una rellevància singular dins el patrimoni vinculat a la memòria democràtica de Catalunya.

La declaració inclou també la categoria de Zona Arqueològica, atenent la presència i la probable pervivència de restes arqueològiques vinculades al funcionament de l'hospital,

Portaferriassa, 1 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Telèfon 933 16 27 40

Doc. original signat per:
Maria Merce Costa Martorell
19/11/2025

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 15/04/2029

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0CRNK02I31OL6Z14QRR6Q40SMMC7DZTF

Data creació còpia:
15/04/2026 11:59:05

Pàgina 1 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català

incloent-hi infraestructures auxiliars, materials sanitaris, estructures provisionals i possibles restes humanes, la documentació i conservació de les quals resulten essencials per a la recerca històrica i científica.

Aquesta és la primera vegada que es proposa la declaració d'un espai directament relacionat amb la Guerra Civil com a BCIN a Catalunya, fet que reforça la necessitat d'una protecció integral, tant des del punt de vista memorial com des del punt de vista arqueològic i patrimonial.

L'àmbit protegit comprèn tant la balma com els terrenys immediats amb incidència visual directa i valor contextual, i s'ha delimitat conforme a criteris topogràfics, paisatgístics i patrimonials, tal com s'exposa en la documentació tècnica que acompanya aquest expedient.

Pel que fa a l'entorn de protecció, aquest respon a criteris de correcta visualització i integració del lloc al entorn natural en què s'emplaça i ve definit, principalment, per les finques adjacents i els terrenys més pròxims, els quals tenen una influència visual directa. La delimitació d'aquest entorn queda plenament justificada a l'expedient i inclou el marc físic que recolza l'element i els espais des d'on la incidència de la Cova Hospital de Santa Llúcia és més palesa.

A més, donades les característiques del lloc, es considera adient establir una protecció del subsol de la cova i els exteriors més immediats, protegida com a BCIN- Zona arqueològica, a més de Lloc Històric, que coincideix amb l'entorn de protecció.

Cal tenir en compte que les infraestructures i espais auxiliars de l'hospital s'estenien cap a les cotes inferiors de l'entorn de la cova, on es dipositaven i segurament acumulaven, les restes de les extremitats degut a les amputacions. Per tant, la protecció com a BCIN-Lloc històric i Zona arqueològica ve justificada per ser susceptible de contenir restes arqueològiques, i humanes, vinculades al funcionament de l'hospital de campanya.

Per tot això,

S'acorda, per unanimitat, informar favorablement la declaració de bé cultural d'interès nacional – Lloc històric i Zona arqueològica a favor de la **Cova de Santa Llúcia a la Bisbal de Montsant (Priorat)**

M.Mercè Costa Martorell
Secretària

Portaferriça, 1 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Telèfon 933 16 27 40

Doc. original signat per:
Maria Merce Costa Martorell
19/11/2025

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la seva integritat al web csv.gencat.cat fins al 15/04/2029

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0CRNK02I31OL6Z14QRR6Q40SMMC7DZTF

Data creació còpia:
15/04/2026 11:59:05

Pàgina 2 de 2